

O tekmovanju in poučevanju

Tako kot pri mnogih drugih predmetih tudi pri geografiji poteka tekmovanje v znanju geografije. Učenci in dijaki imajo tako možnost, da se udeležijo teh oz. tega tekmovanja in skušajo doseči kar najboljši rezultat. Pri tem se poraja vprašanje, v kakšnem odnosu sta poučevanje geografije v šolah in tekmovanje v znanju geografije. Pogosto namreč slišimo, da bi moralo biti tekmovanje nadaljevanje poučevanja, njegova nadgradnja, da ne bi smelo biti nekaj izven učnega načrta ipd. Pa je res tako?

Dilema izhaja iz tega, ker se po eni strani lahko strinjamo, da bi lahko bilo tekmovanje del poučevanja, po drugi strani pa vsako tekmovanje pomeni tekmo v tem, kdo bo najboljši v nekem trenutku. Nedvomno je, da je vsebina tekmovanja povezana z geografijo, a v pravilniku ne piše v tej zvezi nič več (2. člen Pravilnika: Vsebina, cilji in opredelitev tekmovanja).

Tekmovanje je ožje ali pa ima vsaj drugačen namen kot poučevanje. To vidimo najbolj v ciljih tekmovanja, ki so (2. člen Pravilnika: Vsebina, cilji in opredelitev tekmovanja) naslednji:

- širjenje znanja in poglobljanje že usvojenih znanj tudi nad zahtevnostjo rednega programa na področju geografije za OŠ in SŠ,
- primerjanje znanja med učenci/dijaki na področju geografije,
- popularizacija geografije,
- spodbujanje zanimanja nadarjenih učencev in dijakov za geografijo,
- motivacija za nadaljnje poglobljanje znanja s področja geografije,
- spodbujanje in razvijanje terenskega raziskovanja,
- spodbujanje druženja mladih in različnih šol in okolij.

Od navedenih vsaj prvi cilj presega cilje učnega načrta (vključuje tudi znanje nad zahtevnostjo rednega programa), preostali cilji pa se sicer pokrivajo s cilji pouka, a poudarjajo še nekatere cilje, ki pri rednem programu niso toliko v ospredju (npr. delo z nadarjenimi učenci, čeprav se to zadnje obdobje vse bolj poudarja) ali pa tam sploh niso prisotni (npr. primerjanje učencev med seboj). Cilj pouka je namreč pri vseh učencih razvijati njihove sposobnosti ne

glede na druge učence, pri tekmovanju pa se že avtomatično udeleženci primerjajo med seboj.

Tudi v vsebinskem pogledu je tekmovanje ožje kot poučevanje. Tekmovanje sicer zajema tako splošno znanje geografije kot tudi poznavanje razpisane literature, a ne zajema celotne šolske geografije (14. člen: Trajanje in struktura tekmovanja). Po vpeljavi dvostopenjskega tekmovanja pred leti se vprašanja iz obče geografije pojavljajo tako na šolski (40 % možnih točk) kot državni (16,7 % možnih točk) ravni. To je že pomembna razlika med poučevanjem in tekmovanjem. Tekmovanje se namreč naslanja na razpisano geografsko literaturo, ki presega cilje v učnih načrtih. Prav tako se na terenskem delu tekmovanja na državni ravni tekmovalci pomerijo v znanju in veščinah, ki tudi niso nujno obvezni del učnih ciljev, čeprav so po navadi z njimi povezani. Tekmovanje na državni ravni vključuje več geografskih in splošnih veščin kot učni načrti. Je pa potrebno poudariti, da ne gre za različnost ciljev in veščin, ampak bolj za njihovo zastopanost oz. poudarek.

Naslednja razlika, morebiti (formalno) najpomembnejša, pa je v tem, da je tekmovanje selekcijsko (2. člen tekmovanja: Vsebina, cilji in opredelitev tekmovanja), kar nikakor ni cilj pouka. Pri tekmovanju ugotavljamo, kdo je najboljši, kdo se bo uvrstil na višjo raven, pri poučevanju pa si prizadevamo, da čim več učencev oz. dijakov doseže čim boljše rezultate, pri čemer doseženo mesto ni pomembno. Sicer tekmovanje tudi ne bi bilo tekmovanje! Iz tega izhaja tudi kar nekaj značilnosti tekmovanja, ki jih pri poučevanju ne najdemo: naloge so zavestno izbrane tako, da med udeleženci (tekmovalci) naredijo razlike, da so nekatere težke oz. selektivne, da so merila vrednotenja drugačna, pogosto ostrejša, kot pri ocenjevanju pri pouku ipd. Za enako polo bi namreč pri pouku lahko dodelili drugačno število točk!

Tekmovanje se od pouka oz. poučevanja razlikuje tudi v tem, da nas pri njem ne zanimajo posebnosti učencev in dijakov, ampak so pogoji za vse enaki (v ospredju nista individualizacija in diferenciacija, ampak enaki pogoji za vse – v kolikor ne gre za še možne in smiselne prilagoditve za slabovidne ali kako drugače ovirane tekmovalce). Razlika je tudi v tem, da je pouk obvezen, tekmovanje pa prostovoljno. To

med drugim pomeni, da mora pouk že vnaprej omogočiti upoštevanje razlik med učenci in realizacijo ciljev vsem, pri tekmovanju pa je treba sprejeti razpisane pogoje, pri čemer je treba upoštevati tudi dane okoliščine tekmovanja in odločitve državne komisije, ki niso vedno po volji vseh udeležencev (tekmovalcev in mentorjev).

Naj ob koncu omenimo še nekatere cilje, ki niso in ne morejo biti samo naloga tekmovanja. Popularizacija geografije, motivacija za nadaljnje

poglobljanje znanja s področja geografije, spodbujanje in razvijanje terenskega raziskovanja (žal izpadlo s šolske ravni), spodbujanje druženja mladih in različnih šol in okolij so gotovo tudi splošni cilji pouka geografije in jim je treba še bolj slediti pri rednem programu, sicer se bosta mesto in vloga geografije v družbi neizbežno manjšala. Upamo, da bodo prav tekmovanja – še zlasti z mednarodno razsežnostjo omogočila, da se to ne bi zgodilo!

C4 Družbenogeografska sklepanja in ugotavljanja	
Nedvomno je Gornja Radgona povezana tudi preko meje z Avstrijo oz. se čuti vpliv bližine meje. Napišite dva primera, ki jasno kažeta na to. Odg.: <u>Veliko avstrijskih turističnih domov, dvigajočih razpisa na steno</u>	1
 Slika 1: Gornja Radgona in Radgona na vojaškem zemljevidu iz 2. pol. 18. stol in na sodobnem posnetku iz zraka. a) Katero izmed omenjenih mest je imelo v srednjem veku večji strateški pomen? <u>Radgona, ker je bila dvorovana z reko pred Jesljo</u>	3

Slika 1: Primer naloge z državnega tekmovanja v Gornji Radgoni aprila 2017.